

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۰۵/۲۲

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

بررسی تاثیر نوع بازی بر رشد و شکل گیری جنبه اجتماعی و ذهنی کودکان در دوره ی ابتدایی

زهرا شمسی

کارشناسی علوم اجتماعی

چکیده :

هدف پژوهش حاضر، بررسی تاثیر نوع بازی ها بر رشد و شکل گیری جنبه اجتماعی و ذهنی در کودکان دوره ابتدایی می باشد. جامعه آماری پژوهش دانش آموزان ابتدایی هستند که مشغول به تحصیل می باشند. در این تحقیق به بررسی بازی ه و نوع آن و نیز تاثیرش بر روی رشد اجتماعی کودک پرداخته می شود که بازی فعالیت خود جوش، ارادی و اختیاری، لذت بخش و انعطاف پذیر است، که شامل ترکیبی از فعالیت های جسمی، اشیاء نمادها و روابط بین فردی می شود. معمولاً سازمان نیافته است. و اغلب بازی برای انجام می شود بدین معنی که فرآیند مهم است نه هدف.

بازی مجموعه ای از حرکت ها و فعالیت های جسمی و ذهنی است که موجب شادی، سرزندگی، لذت و ارتباط با دیگران می شود و نوع آن بسته به هر سن و سالی که باید متناسب با سن کودکان باشد می تواند به نحوی تاثیر گذار بر رشد اجتماعی در کودکان باشد.

واژگان کلیدی : کودکان ، معلم ، بازی ، خلاقیت ، رشد اجتماعی، ذهنی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه

بازی، فرایندی است همراه با تحرک، احساس آزادی در انتخاب و ادامه، لذت بخش و بدون هدف مادی، که در اکثر حیوانات و انسان‌ها وجود دارد. از جمله مظاهر عمده و کاملاً مشخص رشد اجتماعی و رشد ذهنی شناختی بازی است. به این معنی که کودک کیفیت و هر دو نوع رشد خود و سایر جنبه‌ها، مخصوصاً جنبه حرکتی را در بازی‌هایش منعکس می‌کند.

شاید به همین سبب است که از قدیم گفته‌اند کودکی که خوب می‌خورد، خوب می‌خوابد و خوب بازی می‌کند یقیناً سالم است. بازی فرایندی است که تقریباً در اکثر حیوانات و در همه افراد تا پایان عمر ادامه دارد که چند و چون آن بر حسب مراحل رشد و تکامل و تحت تاثیر عوامل مختلف است بازی‌های کودکان کلاً به بازی‌های فعال یا پویا و بازی‌های منفعل یا ایستا تقسیم می‌کنند.

طراحی فضای ویژه کودکان از آن جهت اهمیت دارد که در سنین ۱ تا ۷ سالگی تخیل کودک جنبه عملی پیدا می‌کند. (ریاحی، ۱۳۷۴) در طول این سال‌ها، کودک از محیط تأثیر بیشتری می‌گیرد.

یادگیری بخش مرکزی زندگی هر فرد است، حتی زمانی که به آن فکر نمی‌کنیم هم اتفاق می‌افتد. با این تفکر که رفتار در خلأ اتفاق نمی‌افتد لذا راه‌های گوناگون رفتار، مرتبط با محیط کالبدی است، محیط‌های یادگیری

از عناصری تشکیل خواهد شد که آنها در کنار هم معنادار می‌شوند. ویژگی‌ها و کیفیت‌های هر کدام از این عناصر در شکل‌گیری رفتارهای مختلف مؤثر می‌باشد. (لطیفی، غلامرضا) در سال‌های اخیر جمعیت قابل توجه کودکان در ایران، توجه ویژه‌ای را به مسأله آموزش و پرورش موجب شده است. آموزش و پرورش گاهی به صورت مستقیم و گاه به صورت غیر مستقیم از طریق تأثیر محیط ساخته شده (فضای آموزشی) به کودک صورت می‌گیرد.

بیان مسئله :

بسیاری از روان‌شناسان عقیده دارند که فعالیتهای بدنی مخصوصاً بازی و تمرینات رشته‌های ورزشی محیط مناسبی را جهت کسب ارزشهای فرهنگی، گرایشهای مثبت فردی - عاطفی و رفتاری سنجیده فراهم می‌آورد و آنچه که از راه فعالیتهای بدنی و ورزشی آموخته می‌شود به سایر جنبه‌های زندگی نیز قابل انتقال است. زیگموند فروید بر پایه تحقیقات خود تاکید می‌کند

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

که کودکان در بازی با ابزار احساسات ناخودآگاه و تکرار موقعیتهای اجتماعی تلاش حیرت آوری را به منظور تسلط بر این موقعیتهای هیجانی، شرایط و محیط را تحت تسلط خود قرار دهند و یک قربانی منفعل نباشند. در حین بازی کودک یاد می گیرد که چگونه با دیگران ارتباط برقرار کند و از این طریق انواع مختلف و متنوع مهارتهای عاطفی - اجتماعی را می آموزد. بازی در دوران کودکی یکی از ابزارهای موفقیت در قضاوت اجتماعی است ابزاری که بعدها به عنوان یک عامل بنیادی در برابر رفتار و عمل در دوران بزرگسالی در جوامع مختلف به خدمت گرفته می شود. از آنجائیکه بازی جزء وجود کودکان است و نقش بسیار سازنده ای در تکوین شخصیت کودکان دارد، می تواند یک نقطه شروع جامعه پذیری تلقی گردد. گرچه بسیاری از اولیاء و مربیان به اهمیت نمادین و سمبولیک این پدیده رفتاری آشنایی ندارند. هر روزه مشاهده می گردد که بچه ها در جنبه هایی از رشد عاطفی دچار کمبود می باشند و این خلاء عاطفی به علل و عوامل زیادی مربوط می شود که یکی از این عوامل بازی به عنوان ابزار پذیری و روح جمعی و گروهی و اجتماعی است.

اهمیت و ضرورت پژوهش :

اهمیت بازی در زندگی کودک آن چنان آشکار است که نیاز چندانی به استدلال ندارد. بازی نه تنها برای حرکت اندامهای گوناگون بدن، پرورش عضلات و صرف انرژی اضافی، که عدم مصرف آن حساسیت و عصبانیت را در پی دارد، ضروری است، بلکه یاری دهنده کودک در شناخت محیط و تسلط بر آن است. بازی، شیوه همکاری و تبادلات با دیگران و رعایت حقوق آنان را به کودک می آموزد. آن گونه رفتار اجتماعی که کودک از طریق بازی آزاد و بدون تکلف در خارج از محیط مدرسه می آموزد، بسیار فراتر از آموزشی است که از طریق تماس و بازی با کودکان دیگر در محیط مدرسه حاصل می شود. محیط خانواده بدلیل تعداد اندک کودکان همسن و محیط مدرسه، بدلیل محدودیتهای فراوان، نمی توانند این تمایل را در کودک ارضا کنند. این تحقیق رهنمودی است در جهت توجه بیشتر به بازی کودکان هم در خانه و هم در کودکان هم در مدرسه بازی با فرصتی که برای بروز بیان عواطف فراهم می کند نقش پالاینده روانی را برای کودکان دارد.

اهداف تحقیق :

الف) اهداف کلی تحقیق:

بررسی رابطه نوع بازی در رشد اجتماعی کودکان پیش دبستانی

ب) اهداف فرعی تحقیق:

- ۱- تعیین بازی و روحیه گذشت در رشد عاطفی واجتماعی کودکان
- ۲- تعیین بازی ودوستی در رشد عاطفی واجتماعی کودکان.
- ۳- تعیین بازی و روحیه همکاری در رشد عاطفی واجتماعی کودکان.
- ۴- تعیین بازی و آینده شغلی در رشد عاطفی واجتماعی کودکان.
- ۵- تعیین بازی و روحیه کمک کردن در رشد عاطفی واجتماعی کودکان.

سوالات پژوهش:

سوالات اصلی:

- ۱- آیا بازی باعث رشداجتماعی کودکان می شود؟

سوالات فرعی:

- ۱- آیا بین بازی و روحیه گذشت رابطه معناداری وجود دارد؟
- ۲- آیا بین بازی و دوستی کودکان رابطه معناداری وجود دارد؟
- ۳- آیا بین بازی و روحیه همکاری کودکان رابطه معناداری وجود دارد؟
- ۴- بین بازی و رشد عاطفی و اجتماعی کودکان رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه اصلی تحقیق:

بین رابطه نوع بازی و رشداجتماعی کودکان پیش دبستانی رابطه معناداری وجوددارد.

فرضیه فرعی:

۱- بین بازی و کوشا و جدی بودن و عدم جدی بودن رابطه معناداری وجود دارد.

۲- بین بازی و دوستی کودکان رابطه معناداری وجود دارد.

۳- بین بازی و آینده شغلی رابطه معناداری وجود دارد.

۴- آیا بین بازی و رشد عاطفی و اجتماعی کودکان رابطه معناداری وجود دارد؟

مفهوم بازی

بازی عبارت است از هرگونه فعالیت جسمی یا ذهنی هدفدار که به صورت فردی یا گروهی انجام شود و موجب کسب لذت و برآورده شدن نیازهای کودک گردد. کودکان، نقاط قوت و ضعف خود از جمله تمایل به فرمان دادن یا فرمان بردن، تهاجم یا تسلیم، اجتماعی بودن یا منزوی بودن و همچنین احساسات دوستانه یا خصمانه، افسردگی یا شادی، امیال و آرزوهای خود را از طریق بازی نشان می دهند. کودکان به بازی های متفاوتی می پردازند که هر کدام از بازی ها نشان دهنده یکی از احساسات آنها می باشد. (عباسی، ۱۳۸۸، ۱۹)

کودکان برای بیان رفتارهای پرخاشگرانه خود به بازی هایی می پردازند که در آن بتوانند با حمله و تخریب پدیده های عادی و معنوی راهی برای بروز خشم خود پیدا کنند. همچنین برای بیان آرزوها و امیال خود به رویا و تخیل می پردازند و برای رسیدن به هرآنچه که آرزو دارند خود را با بازیهای تخیلی سرگرم می کنند و سرانجام برای ساخت و پیدا کردن نقش مورد علاقه خود به بازیهای تقلیدی می پردازند. در ادامه انواع بازی کودکان شرح داده می شوند. بازی فعالیتی خود جوش، ارادی و اختیاری، لذت بخش و انعطاف پذیر است، که شامل ترکیبی از فعالیت های جسمی، اشیاء، نمادها و روابط بین فردی می شود. معمولاً سازمان نیافته است. و اغلب بازی برای بازی انجام می شود بدین معنی که فرآیند مهم است نه هدف. بازی مجموعه ای از

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

حرکت ها و فعالیت های جسمی و ذهنی است که موجب شادی، سرزندگی، لذت و ارتباط با دیگران می شود. بازی کودکان را باید جدی ترین کار آنان قلمداد کرد. بازی، تلاش و فعالیت لذت بخش خوشایند و مفرحی است که برای رشد همه جانبه کودک ضروری است. کودکان خردسال نمی توانند افکار و عقاید خود را به راحتی با کلام بیان کنند، بنابراین معمولاً از طریق بازی خود را ابراز می کنند. (محمدی (۱۳۹۵)، ص ۳۵)

بازی، عبارت است از فعالیتی که بدون وجود نیروی خارجی (زور و اجبار) و کاملاً اختیاری و بدون هدف و منظور خاص انجام می شود، به طوری که انجام آن سبب لذت و آرامش گردد. تفاوت بازی با کار در انگیزه انجام فعالیت می باشد. اگر فعالیتی به منظور رسیدن به هدف خاص و مشخص دنبال شود، آن را کار می نامند و اگر هدف، صرفاً لذت و خوشی باشد آن فعالیت را بازی می نامند. پیازه، فعالیتی را بازی می داند که دارای هدف نباشد، اختیاری باشد، لذت بخش باشد، سازمان دهی نداشته باشد و از هرگونه کشاکش و پرخاشگری آزاد باشد.

انواع بازی :

بازی فعال یا پرنرژی:

فعالیت هایی مانند بالا رفتن، دویدن، خزیدن، نشستن، ایستادن، پریدن، پرتاب کردن، لگد زدن و گرفتن اشیاء

برای رشد فیزیکی بدن بسیار اهمیت دارند. بازی های فعال و پرجنب و جوش، سبب به دست آوردن قدرت و چالاکی و ایجاد هماهنگی در حرکات می شوند. این بازی ها درست از زمان تولد کودک شروع می شوند. آنها بازوهایشان را می جنبانند، در هوا لگد می پرانند، دست دراز می کنند، غلت می زنند و به نظر می رسد که همه این فعالیت ها از منبع انرژی سرشار آنها سرچشمه می گیرد. بازی های پرنرژی، اغلب اولین نوع بازی هایی هستند که پدیدار شده و به مدت زیادی ادامه می یابند و در دوران بزرگسالی خود را در قالب ورزش نشان می دهند.

بازی مهارتی و اکتشافی:

بازی مهارتی و اکتشافی، معمولاً در حدود سه ماهگی یعنی هنگامی که کودکان به بازی با انگشتان مشغول هستند، آغاز می شود. این بازی برای رشد محسوس کودک در زمینه خوب حرکت کردن، هماهنگی میان حرکات چشم و دست و مانند آن ضروری

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

است. این بازی کودک را وادار می‌کند تا در پیرامون خود جستجو کرده و از طریق حواس خود (بینایی، شنوایی، بویایی، لامسه و چشایی) ویژگی‌های محیط خود را کشف کند.

بازی تقلیدی:

کودکان، اعمالی را که بارها توسط دیگران تکرار می‌شود به ذهن می‌سپارند و سرلوحه کار خود قرار می‌دهند.

این خصوصیت در رشد اجتماعی و درک کودک بسیار مهم است. بازی تقلیدی، نشان می‌دهد که کودک کارهای گوناگون را مشاهده می‌کند، تکراری شدن آنها را تشخیص می‌دهد و نتیجه‌گیری می‌کند که این اعمال از اهمیت بسیاری برخوردارند.

بازی سازنده

بازی سازنده، به معنای ساختن اشیائی همچون برج‌های ساختگی کودکان (مانند ساختمان‌سازی) است. این بازی‌ها، سبب ایجاد مجموعه‌ای از حرکات مفید و ظریف حسی و درک پیوسته و نمادین می‌شود. در ساختن اشیاء، کودک علاوه بر اینکه باید از توانایی در دستکاری اجزاء سازنده برخوردار باشد، باید بتواند ساختمانی که در ذهن دارد، بسازد. (محمداسماعیلی (۱۳۹۳)، ص ۱۲۱)

بازی نقش (بازی تخیلی)

در بازی تخیلی، کودک چیزهایی را به موقعیت موجود اضافه می‌کند. تمایل دارد یا تصور می‌کند که برخی چیزها واقعیت دارند در حالی که واقعیت ندارند. او به عروسکش غذا می‌دهد در حالی که هیچ غذای واقعی وجود ندارد و مشخصاً عروسک نمی‌تواند چیزی بخورد.

بازی باقاعده یا حل معما:

این بازی‌ها، معمولاً در حدود چهار سالگی، یعنی هنگامی که گروه‌های کوچک کودکان فی‌البداهه گفتن قاعده‌های بازی دسته‌جمعی و اجرای آنها را آغاز می‌کنند، شروع می‌شود. بازی گروهی که به صورت مسابقه‌ای و مبارزه‌طلبی باشد، در کودکان بزرگتر و اشخاص بالغ سبب باقاعده شدن موضوعات به‌طور روزافزون و متوالی می‌شود..

ارزش بازی برای کودکان :

بازی برای کودکان ارزش های بسیاری دارد که می توان آن ها را به سه بخش تقسیم کرد:

۱. ارزش جسمانی   ۲. ارزش عقلانی و شخصیتی   ۳. ارزش اجتماعی

ارزش جسمانی

کودک پیوسته در حال فعالیت های بدنی است که بیشتر به شکل ناهمگون و بدون برنامه ولی آزادانه انجام می شود. حرکت های بازی ها زمینه ی رشد جسمانی کودک را در ابعاد مختلف به شرح زیر فراهم می سازند:

نرمش عضلات بزرگ و کوچک (بازی با جعبه ها و قوطی های خالی، طناب بازی، پرش از مانع، بازی رد پا...)

تقویت حواس پنجگانه (گرگم و گله می برم، دستمال پشتی، بستن چشم در فضای باز و...)

بالا بردن قدرت بدنی و تقویت عضلات (آفتاب و مهتاب، پرش از مانع، قلعه بازی، لی لی، طناب بازی و...)

تقویت سرعت عمل و تحرک بیشتر (گرگم و گله می برم، دستمال پشتی و...)

پرورش نیروی استقامت (پرش از مانع، سینه خیز، طناب بازی و...)

کمک به حرکت سریع مفاصل (طناب بازی، بازی با جعبه ها و قوطی های خالی، سینه خیز، لی لی و...)

پرورش سلسله ی اعصاب (طناب بازی، دستمال پشتی و...)

سرعت گردش خون (همه ی بازی هایی که تحرک جسمی دارند...)

تنظیم عمل دفع مواد زائد بدن (همه ی بازی هایی که تحرک جسمانی دارند...)

ارزش های عقلانی

بخش عمده ی آشنایی کودکان با جهان خارج از راه بازی انجام می شود. کودک با بازی به عمل و تجربه می پردازد، با پدیده ها آشنا می شود، چیزهایی می سازد و مشاهده می کند و به این ترتیب قدرت انتخاب بهترین راه حل را به دست می آورد و به شناخت دقیق تری از محیط پیرامون خود می رسد. کودک هنگام بازی، استدلال و داوری می کند، به حل مسائل می پردازد و از فعالیت های خود نتیجه گیری می کند. این فعالیت ها او را در آینده خود باور، مستقل و در حل مشکلات توانمند می سازد. بازی فرصتی برای پرورش خلاقیت در کودک است. بازی های فردی به تقویت و گسترش قوه ی تخیل و ذهن کودک می انجامند. بازی به کودک می آموزد بردبار، مهربان با گذشت و شاد باشد. کودک در بازی یاد می گیرد فکر کند چون تنها با برنامه ریزی درست است که موفق می شود.

باشناخت محیط پیرامون، اطلاعات کودک در زمینه های گوناگون زیاد می شود، در موارد مختلف آموزش می بیند و لذت یاد گرفتن با لذت بازی در او همراه می شود. (جلالی (۱۳۸۹)، ص ۸۵)

ارزش های اجتماعی بازی

کودک به محض برخورد با کودکی دیگر، اغلب رابطه ی انسانی و دوستانه با او برقرار می کند. بازی راهی مناسب برای توجه کودک به دیگران است و ارزش های اجتماعی زیر را در بر دارد:

کودک هنگام بازی یاد می گیرد چگونه دیگران را در بازیچه ها و فعالیت های خود سهیم کند و با آن ها تعامل داشته باشد. حس همکاری و مشارکت و احترام به دیگران در او رشد می کند. پای بندی به مقررات بازی او را به پای بندی به مقررات اجتماعی عادت می دهد.

قدرت سازماندهی و مدیریت و سلسله مراتب را می آموزد. با به عهده گرفتن وظایف خاص در بازی های گروهی گام به گام پی می برد که چه نوع فعالیتی بیشتر برای او لذت بخش است و چه نقش هایی را بیشتر دوست دارد. در واقع نقش خود را در گروه و فعالیت های اجتماعی پیدا می کند. کودک در بازی ضعف ها و توانایی های خود را می شناسد. توجه به دیگران و جلب توجه دیگران به خود را می آموزد. (احدی (۱۳۸۹)، ص ۱۱۳) علایق و عواطف خود را ناخودآگاه بروز می دهد. یاد می گیرد دیگران

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

را دوست بدارد. می آموزد که هیچ محبت و خشونت، از سوی اعضای گروه بی پاسخ نمی ماند. بازی فرصتی است برای مبارزه با اضطراب، و کودک هیجان ها، کمبودها و ترس های خود را با بازی تخلیه می کند. مثل وقتی که در قایم باشک برای یافتن دیگران به جاهای تاریک و متروک خانه سر می کشد.

بازی های نمایشی و استفاده از وسایل بازی فردی به کودکان کمک می کند احساسات خود را به روشنی بیان کنند. بازی ها با ترانه هایی که به همراه دارند و امکان تعاملی که با محیط و دیگران برای کودک به وجود می آورند، گنجینه ی واژگان کودک را افزایش می دهند و در بیان مفاهیم واژه ها به آن ها کمک می کنند. بعضی بازی ها نیز سبب رشد زبانی کودک می شوند، مثل بازی معروف "اسم، فامیل". (همان، ص ۱۲۴)

عامل مؤثر در بازی

عوامل متعددی در بازی کودکان تأثیر دارد که مهمترین عوامل آن عبارتند از سن، جنس، هوش و محیط.

تأثیر سن:

کودک در هر سنی بازی خاصی را می پسندد، مثلاً طفل در همان روزهای اول علاقه به لگد زدن و حرکت دادن دستها دارد. از اینکه باد در گلو اندازد و از حنجره و دهان صدا خارج کند و لبها را به حرکت در آورد لذت می برد. کمی که بزرگتر می شود اطرافیان با او بازی می کنند و مثلاً خود را مخفی می کنند و بعد ظاهر می شوند و می گویند «دالی» و موجب شادمانی و لذت کودک را فراهم می سازند. در سالهای اولیه کودکی، الگوی بازی کودکان نشانه تغییر رشدی آنهاست. کودک خردسال بیشتر به بازی انفرادی نیاز دارد که بعداً با بازی موازی دنبال می شود، یعنی دو کودک در کنار هم و نه با یکدیگر به بازی می پردازند. آنها ممکن است از یک وسیله نیز استفاده کنند، ولی مستقل از یکدیگر و بدون ارتباط زیاد با یکدیگر به کار و بازی بپردازند.

کودکان ۳ تا ۴ ساله، بیشتر به بازی ارتباطی می پردازند، یعنی آنها با کودکان دیگر نیز بازی می کنند و می توانند وسایل خود را تا حد معینی به دیگران بدهند و با آنها شریک شوند ولی در عین حال نمی توانند علایق فردی خود را فدای گروه کنند و به اصطلاح از گروه تبعیت کنند. از سن چهار و چهار و نیم سالگی تا شش سالگی است که کودک بیشتر و بیشتر به بازی اشتراکی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

روی می آورد، یعنی در موقعیتهای گروهی که هدف مشترکی را دنبال می کنند به بازی گروهی می پردازند. بهترین تقسیم بندی در این باره مربوط به ژان پیاژه می باشد. او معتقد است:

در جریان رشد سه نوع بازی مشاهده می شود که از نظر ساختار با یکدیگر متفاوتند و به ترتیب یکی پس از دیگری ظاهر می شوند.

بازیهای تمرینی (۲ - ۰ سالگی)

در بیان چگونگی بازیهای تمرینی، پیاژه بازی را وسیله ای برای لذت بردن از حواس می داند، زیرا کودک

لمس کردن، چشیدن، گوش کردن، حرکت اعضای بدن و احساس کیفیت مختلف اشیا را از راه به کارگیری حواس درمی یابد و این جریان سبب لذت بردن او می گردد. کودک با استفاده از حواس، از تقلید پا فرا می گذارد، به تکرار می پردازد و حرکاتش از شکل ابتدایی آزمایش و خطا به مهارت می رسد. این حرکات تقلیدی مقدمه ای می شوند تا کودک بتواند به اعمال پیچیده تری دست بزند.

بازیهای نمادی (۵ - ۲ سالگی)

در این مرحله از بازی که از دو سالگی تا پنج سالگی ادامه می یابد، عناصر جدیدی وارد بازی کودکان

می شوند. واقعیتها تغییر شکل می یابند. اشیایی که وجود ندارند به وسیله اشیا دیگر نمایش داده می شوند. از تکه چوبی اسب و با قرار دادن چند بالش در کنار هم خانه و یا باغچه ای می سازند. کودک در این مرحله به تمرین تجربیات زندگی می پردازد و آنها را به شکلهای مختلف تجربه و آزمایش می کند.

بازیهای باقاعده (۱۱ - ۷ سالگی)

در این مرحله اثرات بازی برای تمام عمر باقی می ماند و همزمان با رشد کودک و گذشت زمان به صورت کاملتری انجام می شود. بازیهای باقاعده معمولاً قواعد آنها از بزرگترها به کوچکترها یا از نسلی به نسل دیگر منتقل می شود. در بازیهای باقاعده

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

رقابت وجود دارد و علاوه بر آن در هر بازی قراردادهایی وجود دارد که نهادهی شده است و با قراردادهایی که ممکن است دائمی بوده و یا بر اساس موافقت موقتی خود بازیکنان باشد.

همان طور که ملاحظه می کنید در هر سنی کودک بازیهای خاصی را می کند و بعضی از آنها را رها می کند، مثلاً بچه های کودکان، بازی با مکعبهای چوبی را رها می کنند زیرا اشیایی از قبیل رنگ، گل رس، مداد رنگی و ... فعالیت های جالب تر و متنوع تری را به آنها عرضه می کنند. وقتی اسباب بازی ها و عروسکهای خود را نمی تواند جاندار فرض کند این بازیها نیز جذابیت خود را از دست می دهد و کم به کم سوی بازیهایی مثل فوتبال، بسکتبال، شطرنج و بازیهای فکری پیچیده می رود که نیازهای فکری، جسمی، روانی و اجتماعی را بهتر برآورده می کند. (طالبزاده (۱۳۹۵)، ص ۱۸۱)

روش اجرای پژوهش:

روش تحقیق در پژوهش بررسی رابطه نوع بازی در رشد اجتماعی کودکان پیش دبستانی از نوع همبستگی است .

جامعه آماری پژوهش :

جامعه آماری این پژوهش، شامل دانش آموزان پیش دبستانی دختر و پسر در حال تحصیل است .

حجم نمونه آماری :

حجم نمونه آماری در این پژوهش تعداد دانش آموزانی هستند که برای اجرای تحقیق، روی آنها تحقیق می شود است .

ابزار جمع آوری اطلاعات :

اطلاعات مورد نیاز در تحقیق حاضر از روش کتابخانه ای و اینترنتی جمع آوری شده است .

روش تجزیه و تحلیل داده ها :

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

در این پژوهش در بخش آمار توصیفی و فراوانی و درصد و در بخش آمار استنباطی از روش های آلفای کرونباخ و پایایی مرکب برای محاسبه ضریب پایایی از روش همبستگی برای روایی از آزمون t برای روایی همگرا و تحلیل عامل تاییدی برای تایید عامل های پرسشنامه استفاده شده برای تحلیل اطلاعات از نرم افزار spss استفاده شده است. و به منظور تجزیه و تحلیل فرضیه پژوهشی از آزمون ضریب همبستگی استفاده شده است.

بحث و نتیجه گیری :

رشد کودک مجموعه ای از تغییرات جسمانی، روانی، اجتماعی، شناختی، هیجانی و رفتاری است که از دوره جنینی تا سال های نوجوانی اتفاق می افتد. این تغییرات کودکان را اشخاص منحصر به فردی می سازد. به صورت کلی رشد بشر، فرآیندی بی پایان در زندگی است. بنابراین در مطالعات مربوط به رشد کودک نباید فراموش کنیم که دوره زمانی جنینی تا نوجوانی مجزا از بقیه دوران رشد انسان نیست. روابط اجتماعی هنگام تولد آغاز می شود و در تعاملات روزانه بین نوزاد، والدین و پرستار بارز است. کودکان موجودات اجتماعی مجهز به مجموعه ای از رفتارهایی هستند که برای شروع و تسهیل تعاملات اجتماعی اهمیت دارند (موریسون ۲۰۱۹؛ به نقل از جعفری، ۱۳۹۴). رشد اجتماعی تحت تأثیر عوامل متعددی از جمله، خانواده، مدرسه، گروه دوستان، تلویزیون، جنسیت و نژاد، وضعیت اجتماعی-اقتصادی و فعالیت های حرکتی قرار دارد که نوع و چگونگی وضعیت آنها ممکن است سبب تسریع رشد اجتماعی یا برعکس کند آن شود (پاین، به نقل از آقاپور، جمشیدی ها و فرخی، ۱۳۸۴). یکی از معضلات امروز جامعه بشری عدم تحرک کافی و ضعف روابط اجتماعی است که خلاف فطرت وجود هر انسانی است (ماسن، ترجمه یاسائی، ۱۳۹۲). با توجه به نظریه های متخصصان رشد و تحول و نتایج پژوهش های انجام شده در مورد نقش حرکت و فعالیت های حرکتی در رشد یکپارچه انسان، به نظر می رسد استفاده صحیح از برنامه های حرکتی مناسب با ویژگی های ساختاری و روانشناسی انسان، به ویژه در دوره کودکی و نوجوانی، ضمن تأمین سلامت جسم و روان، فرد را برای زندگی در محیط اجتماعی آماده می سازد (بلوچی، ۱۳۹۲).

ز جمله این مهارت های حرکتی برای کودکان و نوجوانان، بازی است. بازی فرآیندی چندبعدی که در خدمت تکامل و رشد کودک است و می تواند راهی جهت تخلیه انرژی های درونی کودک باشد و راه را برای یادگیری او هموارتر سازد؛ و منجر به رشد اجتماعی و بهبود مهارت های ارتباطی کودک شود (جعفری و جعفری، ۴۹۸۹). یکی از انواع بازی، بازی های آموزشی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

است. کودکان در طی بازی ها-بویژه بازی های آموزشی-به مفاهیم ذهنی جدیدی دسترسی پیدا می کنند و مهارت های بیشتر و بهتری را کسب می کنند. آنها به کمک بازی با رنگ های مختلف، اشکال گوناگون و جهت های متفاوت آشنا می شوند و تجارب ارزنده ای را به دست می آورند؛ در حین بازی نیز مطالب آموختنی بدون فشار و با میل و رغبت فرا گرفته می شود.

منابع :

۱- جلالی، مهدی، (۱۳۸۹)، روان شناسی کودک، تهران، انتشارات دانشگاه علمی - کاربردی

۲: احمدوند، محمدعلی (۱۳۹۲)، روان شناسی بازی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۳: احدی، حسن و خوئینی، فاطمه (۱۳۸۹) سبکهای تفکر، هیجان طلبی، پیشرفت تحصیلی، فصلنامه اندیشه های تازه در علوم تربیتی

۴: طالبزاده نوبریان، محسن (۱۳۹۵) تعلیم و تربیت کودک ، تهران، انتشارات دانشگاه جامع علمی و کاربردی.

۵: طباطبائیان، مریم؛ عباس علیزاده، رضا؛ کلائی، ساناز و فیاض، ریما (۱۳۹۱). بررسی ویژگی های محیطی مؤثر بر خلاقیت کودک در مراکز کودک، فصلنامه باغ نظر

۶: عباسی، غلامعباس (۱۳۸۸) ، رابطه بازیهای رایانه ای با سلامت روان نوجوانان ، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.

۷: محمداسماعیل، الهه (۱۳۹۳). بازی درمانی، نظریه ها، روش ها و کاربردهای بالینی، تهران ، انتشارات دانژه.

۸: محمدی، سعید (۱۳۹۵)، اثربخشی بازی درمانی مبتنی بر رویکرد گشتالت بر اضطراب و پرخاشگری کودکان مبتلا به اختلال نارسایی توجه/ بیش فعالی، پایاننامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.